

PROKURATUUR

RIIGI PEAPROKURÖR

Tallinn

01.09.2016 nr RP-1-2/16/1

MUUDETUD riigi peaprokuröri
31.08.2017 juhisega nr RP-1-2/17/1

MUUDETUD riigi peaprokuröri
20.09.2018 juhisega nr RP-1-2/18/1

JUHIS

Eesmärgiga määrata põhimõtted, millest lähtudes on võimalik tagada isikute võrdne kohtlemine ja avaliku menetlushuvi järgimine KrMS §-de 202 ja 203 kohaldamisel, annan KrMS § 213 lg 5 alusel järgmise juhise:

1. Süü suurus

Süü suuruse hindamisel võetakse aluseks KarS-is toodud põhimõtted, eelkõige §-s 57 sätestatu. Arvestatakse isiku panust kuriteo toimepanemisel, tahtluse või ettevaatamatuse astet, tekitatud kahju liiki ja suurust, isiku vanust ja arusaamisvõimet ning seaduseandja poolt sätestatud karistust.

2. Kohustused

2.1. Kuriteoga tekitatud hüvitamata kahjude ja tasumata menetluskulude puhul pannakse süüdlasele alati kohustus need heastada.

2.2. Kui kahjude hüvitamine 6 kuu jooksul ei ole reaalne, siis menetlust ei lõpetata. Kui menetluskulude tasumine ei ole 6 kuu jooksul reaalne, esinevad aga KrMS § 180 lg-s 3 toodud alused, esitatakse menetluse lõpetamise taotlus koos vastavate põhjendustega kohtule.

2.3. Kuriteoga seotud kahju puhul, mille osas ei saa esitada kriminaalmenetluses tsiviilhagi, tuleb heastamise tingimused enne menetluse lõpetamist eraldi kokku leppida ja kajastada kriminaaltoimikus.

2.4. Lisaks kohustusele tasuda menetluskulud ja heastada kuriteoga tekitatud kahju, pannakse süüdlasele lisakohustus maksta kindel summa riigituludesse või teha üldkasulikke tööd (*edaspidi* ÜKT) või osaleda sotsiaal- või sõltuvusraviprogrammis.

2.4.1. Rahalise kohustuse määra osas tuleb lähtuda toimepandud kuriteo asjaoludest ning süüdlase isikust ja tema varalisest võimekusest. Rahalise kohustuse alammäär täisealise isiku puhul on 250 eurot.

2.4.2. ÜKT kohaldamisel alla 60 tunni täisealise isiku puhul tuleb seda eraldi põhistada. ÜKT kohaldamine tuleb kooskõlastada isiku elukohajärgse kriminaalhooldusosakonnaga.

2.4.3. Sotsiaalprogrammi ja sõltuvusravi kohaldamisel peavad kriminaaltoimikus kajastuma selle läbiviija andmed.

2.5. Kohustuse täitmise tähtaeg on soovitatav määrata lühem kui seaduses ettenähtud tähtaeg, mis annab vajadusel võimaluse kontrollitud ja põhjendatud asjaoludel määrusega pikendada KrMS § 427¹ alusel kohustuse täitmise tähtaega.

2.6. Kui isik ei täida temale pandud kohustusi, uuendatakse KrMS § 202 lg 6 alusel menetlus ühe kuu jooksul. Enne menetluse uuendamist selgitatakse välja kohustuse mittetäitmise põhjused ning antakse isikule võimalus kohustuse koheseks täitmiseks. Kui seejuures ilmnevad KrMS §-s 427¹ sätestatud kohustuse täitmist oluliselt raskendavad asjaolud, otsustatakse määrusega süüdlase nõusolekul talle pandud kohustuse muutmine või kohustusest vabastamine.

2.7. Kui kriminaalmenetlus lõpetatakse kuriteos, mille puhul Eesti Haigekassa on hüvitanud kannatanu ravikulud, esitab prokurör haigekassale e-posti teel kriminaalmenetluse lõpetamise määruse koopia, välja arvatud juhul, kui kannatanu ravikulude hüvitamine on isikule pandud KrMS § 202 lg 2 p-s 1 sätestatud kohustusena.

2.8. Enne vastava korra kinnitamist justiitsministri poolt ei saa kohustusena määrata summa maksmist sihtotstarbeliseks kasutamiseks üldsuse huvides.

3. Avalik menetlushuvi

3.1. Avalikku menetlushuvi hakatakse KrMS § 202 kohaldamisel hindama alles siis, kui on täidetud käesoleva juhise p-des 1 ja 2 sätestatud tingimused.

3.2. Avalik menetlushuvi on olemas, kui:

3.2.1. isiku suhtes on enne uue kuriteo toimepanemist ühe aasta jooksul kriminaalmenetlus otstarbekuse tõttu lõpetatud või kui isikut on ühe aasta jooksul enne uue kuriteo toimepanemist samaliigilise süüteo eest karistatud või

3.2.2. kuritegu on toime pandud isiku poolt, kelle vastu peab avalikkusel olema eriline usaldus või

3.2.3. kannatanul puuduvad peale kriminaalmenetluse efektiivsed õiguskaitsevahendid.

3.3. Avalik menetlushuvi on olemas alljärgnevatel teise astme kuritegudes:

3.3.1. Inimsuse ja rahvusvahelise julgeoleku vastased kuriteod.

3.3.2. Isikuvastased kuriteod:

- KarS §-d 115-117, 126-127, 129-132, 133¹-134, 138-140, 145, 145¹;
- KarS §-dele 120-121 vastava jätkuva perevägivaldaga puhul või kui kriminaalmenetluse mittelõpetamist nõuavad kannatanu või kuritegu pealt näinud alaealise pereliikme huvid;
- KarS § 143, kui kannatanu on alaealine.

3.3.3. Poliitiliste ja kodanikuõiguste vastased kuriteod: KarS §-d 151, 161-163.

3.3.4. Kuriteod perekonna ja alaealise vastu: KarS §-d 172-174, 175¹, 178-179.

3.3.5. Rahvatervisevastased kuriteod - KarS § 185.

3.3.6. Varavastased kuriteod: KarS §-d 199, 201, 209 ja 213, kui tekitatud kahju ületab olulise kahju määra.

3.3.7. Riigivastased kuriteod.

3.3.8. Avaliku rahu vastased kuriteod:

- KarS §-d 258-259, 260¹;
- KarS § 263, kui relvaga või lõhkeainega või lõhkeseadeldisega ähvardamisega on kaasnud eritalituse väljasõit;
- KarS § 274, kui füüsilist vägivalda on kasutatud riigiametniku suhtes.

3.3.9. Õigusemõistmisevastased kuriteod.

3.3.10. Majandusalased kuriteod:

- KarS §-d 384, 385, 402¹, 402³, 402⁴;
- kui laekumata maksusumma ületab 150 000 eurot;
- kui tagastusnõude suurendamise korral tagastati, tasaarvestati või hüvitati alusetult suurele kahjule vastav summa.

3.3.11. Üldohtlikud kuriteod - kui kuriteo tagajärjel on tekitatud oht inimese elule või tervisele.

3.3.12. Liiklusalased kuriteod:

- mootorsõiduki juhi joobeseisundi korral, kui isik ei nõustu osalema sõltuvusravil või sihtotstarbelises sotsiaalprogrammis;
- inimese surma või raske tervisekahjustuse põhjustamisel.

3.3.13. Ametialased kuriteod – Eestis või väljaspool Eesti territooriumi toimepandud pistise või altkäemaksu andmise, võtmise või vahendamise või mõjuvõimuga

kauplemise juhtudel, kui selle toe on toime pannud või selles osalenud Eesti kodanik, Eesti ametiisik või Eestis registreeritud juriidiline isik ning altkäemaksu või pistist antakse või vahendatakse välisriigi ametiisikule või mõjuvõimu kasutatakse välisriigi ametiisiku üle.

4. Kriminaalmenetluse lõpetamine KrMS § 203 alusel

Menetlust ei lõpetata kinnipeetavate poolt toime pandud kuritegude osas.

5. Juhise täitmine

5.1. Juhisega vastuolus olevatel juhtudel tuleb lõpetamisel koostada põhistatud määrus, kus muuhulgas tuleb põhistada juhisega vastuolus olevat asjaolu.

5.2. Ühtse menetluspraktika elluviimise eest juhise kohaldamisel vastutab ringkonnaprokuratuuris juhtivprokurör, terves Prokuratuuris järelevalveosakond.

6. Rakendussätted

6.1. Kehtestada käesolev juhise alates 01.09.2016.

6.2. Tühistada riigi peaprokuröri juhised 12.04.2007 nr RP-1-4/07/3; 07.10.2008; nr RP-1-4/08/3 (jõust. 07.10.2008); 23.12.2009 nr RP-1-3/09/5 (jõust. 01.01.2010) ja 27.06.2014 nr RP-1-2/14/1 (jõust. 01.07.2014).

(allkirjastatud digitaalselt)

Lavly Perling
Riigi peaprokurör